

Stockholms 2008-09-10

Vägverket
Region Stockholm
171 90 Solna

Yttrande över underlag för samråd om vägtunnel i anslutning till Natura 2000-området Edeby ekhage 080630, E4 Förbifart Stockholm

Naturskyddsföreningen Stockholms län (föreningen) har tagit del av samrådsunderlaget avseende en alternativ dragning av vägtunnel i närheten av Edeby ekhage på Lovön, Stockholm. Edeby Ekhage åtnjuter ett särskilt skydd som en del av EU:s nätverk av skyddad natur, Natura 2000, och är ett så kallat särskilt bevarandeområde enligt Miljöbalkens 7 kap. 27 a §.

Skyddade värden i Edeby ekhage

Enligt bevarandeplanen för Edeby ekhage (SE0110188) anges vilka naturtyper skyddet avser, bevarandemålen samt vilka förutsättningar som behövs för att gynnsam bevarandestatus för dessa ska kunna vidmakthållas.

Den naturtyp som skyddet avser är särskilt *Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ* (9070). Området utgörs av en betad ekhage på och kring en bergkulle vid norra stranden av Lindövikén. En mindre del i kustens västra del är höglänt, medan huvuddelen är lägre. Trädskiktet är olikåldrat och domineras av ek. Det finns bland annat ett större antal grova jätteekar i skogsbrynen med håligheter, döda grova grenar och grov skrovlig bark, träd som det råder mycket stor brist på i det svenska landskapet och som typiskt sett är livsmiljö för ett stort antal hotade vedlevande insekter.

Bland de rödlistade arter som noterats finns en sällsynt underjordisk marksvamp, slätsporig buktryffel *Hymenogaster luteus*. Arten är svårfunnen och hittades på 70-talet rikligt i täta hasselsnår nedanför en bergbrant. Arten är bara påträffad på Gotland och tre platser i östra delen av Mälardalen (Artdatabanken 2006). Den är inte känd från något annat nordiskt land.

Värt att notera är alltså att kärnvärden i området finns i Edeby Ekhages ytterområden; de riktigt grova ekarna växer i skogsbrynen som vetter mot den föreslagna tunneln i öster och nordöst. De rika bestånden av den rödlistade tryffeln påträffades nedanför en brant i ek- och hasselbestånd, möjligen i de delar av området som är närmast tunneldragningen. Inventeraren minns inte exakt var bestånden hittades. Arten är mycket sällsynt, och kunskaperna om hur den påverkas av ändringar i markvattenförhållandena är okända.

Enligt Artdatabankens och Naturvårdsverkets rapportsystem för fåglar har mindre hackspett *Dendrocopos minor* observerats under häckningstid i området, möjligen också förekomst av

Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Kansli
Norrbäckagatan 80
113 41 Stockholm

Telefon & e-post
Tel: 08-644 52 70
kansli.stockholm@naturskyddsforeningen.se

Hemsida
www.stockholm.snf.se
kansli.stockholm@naturskyddsforeningen.se

Plusgiro & org.nr
82 26 63 - 1
80 20 16 - 31 38

dunungar. Arten är rödlistad och behöver död ved och minst 40 hektar äldre, lövdominerad skog för att kunna försörja ungar under häckning. Även de fuktiga albestånden i området är sannolikt viktiga för artens födosök under delar av året. Spillkråka *Dryocopus martius* har också observerats vid ett flertal tillfällen i området. Spillkråkan är en särskilt skyddad art enligt bilaga 1 till fågeldirektivet.

Tunnelbyggets påverkan på Natura 2000-området

Samrådsunderlagets beskrivning av ingreppen i området är mycket knapphändig. I inledningen nämns att beskrivningen bygger på ”principer och visualiseringar”. I kartmaterialet pekas endast en del av tunnelsträckningen ut och beskrivs med uttrycket ”Exempel på alt. Tunnelläge”.

Av detta drar föreningen slutsatsen att det inte är omöjligt att tunnelns läge i framtiden kommer att dras ännu närmare Edeby ekhage. Det är också oklart var eventuella arbetstunnlar och ventilationstorn kommer att anläggas, och hur det vatten som rinner in i tunneln kommer att omhändertas.

Som underlag för samråd vilar således promemorian på en så osäker tunneldragning att samtliga slutsatser redan av detta skäl måste anses som högst hypotetiska.

Även i andra delar är underlaget bristfälligt; beskrivningen av grundvattenförhållanden och markförhållanden har inte tagits fram efter undersökningar på plats, utan är ”principiella profiler” som visar ”principiella grundvattenförhållanden”. ”Resonemanget är förenklat”, medges på sidan 7 i underlagspromemorian om hydrologin. Det rör sig alltså om regelrätta förmodanden, som mycket väl kan visa sig felaktiga vid närmare undersökningar.

Sammanfattningsvis måste slutsatsen i promemorian att risken för negativ påverkan på grund av grundvattensänkning ”bedöms med stor marginal så pass liten att ett utlåtande ändå kan ges” anses högst tveksam.

Miljöbalkens regler om särskilda bevarandeområden

Reglerna om Natura 2000-områden i miljöbalken är stränga genom att de direkt förbjuder varje åtgärd som ”kan” skada en skyddad livsmiljö, i föreliggande fall den mosaikliknande miljön med äldre lövträd, buskage och gräsmarksgläntor i området (MB 7 kap. 28 b §). Därutöver ställs höga krav på miljökonsekvensbeskrivning vid ingrepp i dessa fall (MB 6 kap. 1 §).

Av reglerna och den praxis som vuxit fram kring dessa, står det klart att det vilar ett omfattande utredningsansvar på Vägverket, redan inför *risken* att grundvattenförändringar påverkar området. Erfarenhetsmässigt ger tunnlar stor grundvattenpåverkan, och därför måste höga krav ställas på underlaget.

I promemorian hänvisas endast till två studier, och en rapport av Florgård (2000) tas till intäkt för att vegetation på fastmark med relativt djupa grundvattennivåer eller tydliga nivåfluktationer på grundvattnet inte påverkas negativt av grundvattennivåer. De slutsatser som rapportförfattaren drog i studien rörde dock helt andra förhållanden på Hallandsåsen. Av Florgårds rapport om Hallandsåsen framgår att slutsatser grundades på mätresultat från plats vilka sedan användes för att arbeta fram en modell för grundvattenflödena.

Föreningens slutsatser

- Samrådsunderlaget är behäftat med sådana brister att det måste kompletteras med nya inventeringar av naturförhållanden och berggrund i Edeby ekhage och tunnelsträck-

ningen. På grundval av mätningar och undersökningar på plats bör en trovärdig modell av grundvattenrörelser på platsen tas fram.

- Om tunnelläget är osäkert, vilket underlaget tyder på, måste detta belysas med olika typfall, scenarier eller uppgifter om hur olika dragningar påverkar Edeby ekhage.
- Naturskyddsföreningen yrkar på att Vägverket återkommer efter att ha tagit fram en kompletterande rapport om olika tunnelalternativs påverkan på Edeby ekhage, där de aspekter som framförts ovan finns med.
- Innan ett bättre underlag föreligger är det inte möjligt att avgöra projektets laglighet. I avvaktan på att ett sådant underlag redovisats motsätter sig föreningen planerna på att dra en tunnel nära Edeby ekhage.

Mårten Wallberg
Ordförande
Naturskyddsföreningen Stockholms Län